

Islám na prahu 21. stor. islám a Západ, muslimovia na Západe

Základná charakteristika súčasného islámu, politizácia islámu - „muslimská politika“, tradicionalizmus / „ortodoxia“, „intelektualizmus“: liberalizmus / sekularizmus, fundamentalizmus / islamizmus („aktivizmus“): smery a skupiny (prehľad a paradigmy), Islám a Západ (Samuel P. Huntington a „stret civilizácií?“, Edward W. Said a „orientalizmus“), Islám na Západe (Európa, USA) a u nás (Slovensko, Česko, Československo).

Pramene

- AL-BANNĀ', Hasan, *Five Tracts of Hasan Al-Bannā' (1906-1949). A Selection from the Majmū'at Rasā'il al-Imām al-Shahīd Hasan al-Bannā'*, (eng. trans. & ed. Charles Wendell), „Near Eastern Studies vol. 20“, Berkeley – Los Angeles – London, University of California Press, 1978.
- KHUMAYNĪ, Rūh Allāh, *Islam and Revolution. Writings and Declarations of Imam Khomeini*, Berkeley, Mizan Press, 1981.
- Mithāq harakat al-muqāwwama` l-islāmīja (Hamās)*, Filastín, 1. muharram 1409 Hidžrí – *The Covenant of the Islamic Resisitance Movement (HAMAS)*, Palestine, 18. august 1988; on-line ed.: <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/mideast/hamas.htm>
- QUTB, Sayyid, *Milestones: Ma`alim fi`l-tareeq*, Birmingham, Maktabah Booksellers and Publishers, 2006.

Literatúra

- BARŠA, Pavel, *Západ a islamizmus. Střet civilizací, nebo dialog kultur?*, Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001.
- DEKMEJIAN, R. Hrair, *Islam in Revolution: Fundamentalism in the Arab World*, Syracuse - New York, Syracuse U.P., 1995.
- EICKELMAN, Dale F. & PISCATORI, James P., *Muslim Politics*, Princeton - New York, Princeton University Press, 1996.
- ENAYET, Hamid, *Modern Islamic Political Thought*, Austin, University of Texas Press, 1982.
- KEPEL, Gilles, *Boží pomsta. Křesťané, Židé a muslimové znovu dobývají svět*, Brno, Atlantis, 1996.
- KROPÁČEK, Luboš, *Islámský fundamentalismus*, Praha, Vyšehrad, 1996.
- KROPÁČEK, Luboš, *Blízký východ na přelomu tisíciletí. Dynamika přeměn v muslimském sousedství Evropy*, Praha, Vyšehrad, 1999.
- LEWIS, Bernard, *The Political Language of Islam*, Chicago - London, University of Chicago Press, 1988.
- MENDEL, Miloš, *Islámská výzva. Z dějin a současnosti politického islámu*, Brno, Atlantis, 1994.
- MENDEL, Miloš, *Džihád. Islámské koncepce šíření víry*, Brno, Atlantis, 1997.
- MENDEL, Miloš, *Náboženství v boji o Palestinu. Judaismus, islám a křesťanství jako ideologie etnického konfliktu*, Brno, Atlantis, 2000.
- MENDEL, Miloš, *S puškou a Koránem: Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu*, Praha, Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008.
- The Oxford Encyclopedia of the Modern Islamic World*, 4 vols., J.L. Esposito (ed. in chief), New York, Oxford University Press, 1995.
- ROY, Olivier, *The Failure of Political Islam*, London - New York, I.B. Tauris, 1994.
- SAAD-GHORAYEB, Amal, *Hizbu`llah: Politics and Religion*, London, Pluto Press, 2002.

„temné storočia islámu“ – „zachovanie“ zlatého veku

Smery, prúdy, tendencie

I. „aktivizmus“ / „intelektualizmus“

I.A. islamizmus / fundamentalizmus

I. B. sekularizmus / modernizmus

II. tradicionalizmus

Korene súčasného radikálneho islámu

„islámske sociálne hnutia“:

Wahhábizmus: Muhammad ibn °Abd al-Wahháb

Sanúsíja: Muhammad b. °Alí as-Sanúsí

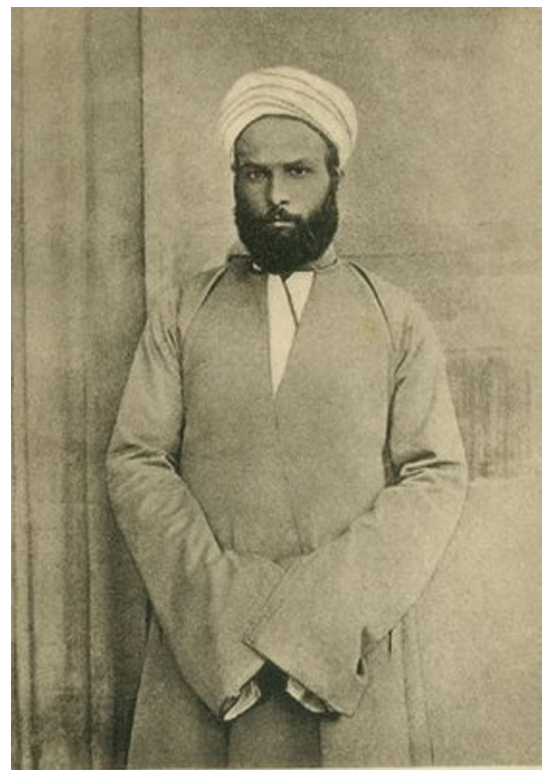
Mahdíja: Muhammad Ahmad al-Mahdí

Fulbské *džihády* a Usman dan Fodio, Kavkaz a *imám* Šámil, Čína, Indonézia, atď.

Nahda:

Džamál ad-Dín al-Afghání

Muhammad °Abduh

Islámský fundamentalizmus / radikalizmus

„Politický islám“ a islamizácia spoločnosti (zhora či zdola?), *da'wa wa džihád*.

„Noví“ islámski intelektuáli-aktivisti a „islámsky poriadok“ (*nizám al-islámí*) a „islámsky obrat“.

Pokus o definíciu islámskeho fundamentalizmu, relevantnosť pojmu/pojmov, problémy, smery a vývoj.

MENDEL, Miloš, *Islámska výzva*, Brno, Atlantis, 1994, pp. 41-43.

„Co je to vlastně *islámsky fundamentalismus*? Tento pojem nemám příliš rád a nadále ho budu používat jen s ohledem na to, že v naší veřejnosti dostatečně zdomácněl a že koneckonců není po ruce žádný jiný pojem, který by popisovaný společenský jev vystihoval beze zbytku (...)

V této knize budu pod pojmem fundamentalismus chápat mnohotvárný ideologický a politický trend ve společnosti islámských zemí, jehož nejnějnějším rysem je propojit klasickou islámskou politickou teorií a její soudobé interpretace s víceméně spontánně vyjádřenou tendencí k opoziční politické činnosti a „nekonformnímu“ způsobu chování. Fundamentalismus je nesourodý a vnitřně bohatě strukturovaný projev života části v společnosti v dnešním islámském světě. Jde o široce prociťovanou touhu po návratu k mravně ryzím a osvědčeným „fundamentům“ při použití různých podob politické činnosti a celkového „okázale islámského“ společenského chování.“

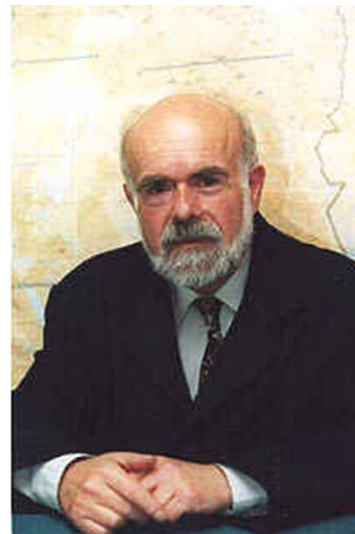

KROPÁČEK, Luboš, *Islámský fundamentalismus*, Praha, Vyšehrad, 1996, pp. 31-32.

„Fundamentalismus se zakládá na strohém přesvědčení o majetnictví pravdy. Vyznačuje se neúprosností, nesnášenlivostí a tvrdostí srdce. Z Koránu si účelově vybírá jen některá témata a symboly. Od morálněprávních úvah, zaměřených silne kriticky zvláště proti západním kulturním vlivům, přechází k tvrdému jednání proti jinak smýšlejícím. Kolísá mezi skutečnou religiozitou a radikálními kulturními projevy a tendencí ke zpolitizování.

V jeho ideologickém poli se formuje užší proud politického islámu, islamizmu, s celospolečenskými cíli ustavení totalitního islámského řádu.

V krajních polohách islamizmus sahá k násilí a projevuje se jako extremismus či terorismus. Z hlediska islám ujde o heretické vybočení, o novodobé, násilne orientované sektářství.“

Smery a hnutia

Asociácia muslimských bratov (Džamá^ʿat al-ichwán al-muslimín)

Egypt: založenie a začiatky

d'alší vývoj, druhá a tretia generácia muslimských bratov (Hasan Hubajdí, ʿUmar Tilimsání a d'alší), „Zvláštny aparát“.

Hasan al-Banná

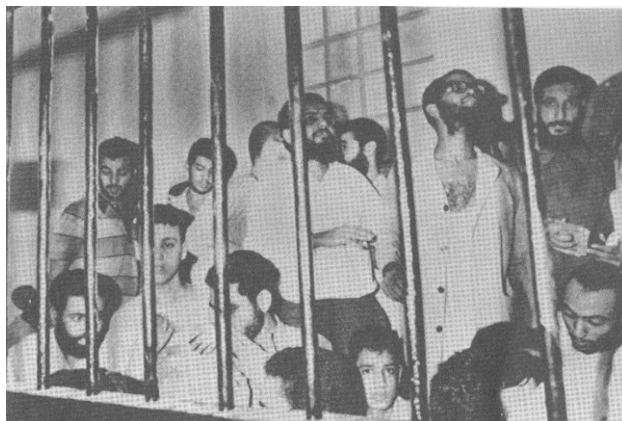

Sajjid Qutb a *Milniky na ceste* (*Ma^ʿálim fī tariq*)

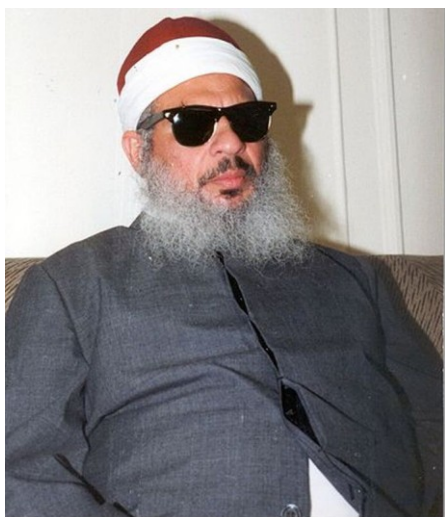

Egypt: skupiny „priamej akcie“

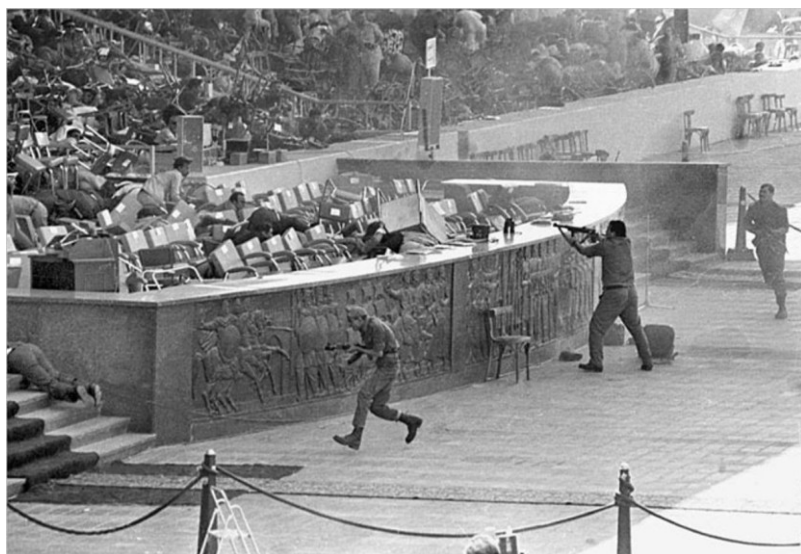
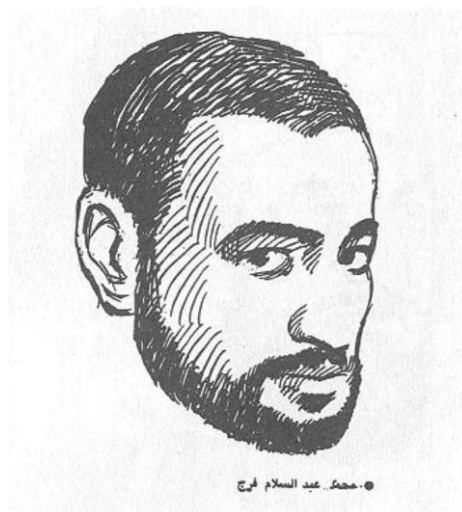
at-Takfír wa 'l-hidžra (Ahmad Šukrí Mustafá)

Džamá'át islámijja
a šejk °Umar °Abd ar-Rachmám

zoskupenia *al-Džihád*
a °Abd as-Salám Faradž

Sýria (Sa'íd Hawwá', °Abd al-Fattáh Abú Ghubba);

Jordánsko: Front islámskej akcie (°Abd ar-Rachmán al-Chalífa, °Abd al-Latíf al-°Arabíját, Isháq Farhán)

Palestinský islámsky radikalizmus

Hamás

šejk Ahmad Jásín

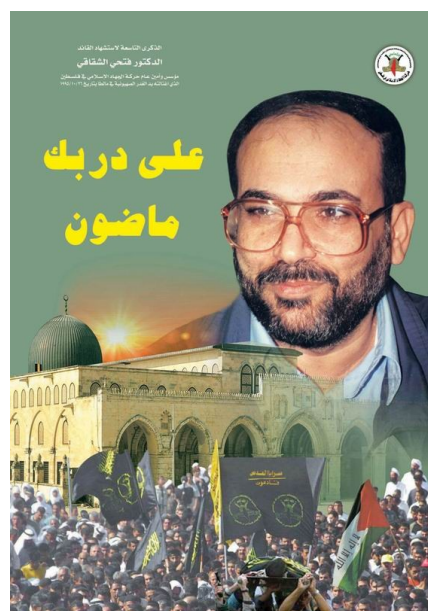
Harakat al-muqáwwama al-islámíja
Hnutie islámskeho odboja

Ďalší predstavitelia: °Abd al-°Azíz ar-Rantísí Chálid Miš'ál, Mahmúd az-Zahhár.

Džihád al-islámí fí Filastín
Islámsky džihád v Palestíne

Fathí aš-Šiqáqí

Súčasný vodca: Ramadán °Abdalláh Šalláh

Hizb at-tahrir al-islami
Strana islámskeho oslobodenia

a Taqí ad-Dín an-Nabhání

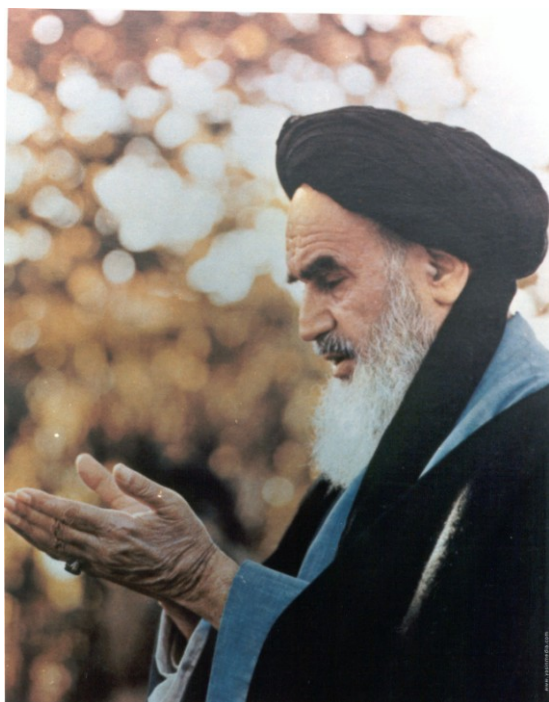

ŠÍĀ

Irán: „Islámská revolúcia“,

ájatolláh Rúholláh Chomejní a *welájet-e faqih*

vláda „duchovenstva“, doslova: vláda „duchovného“ a „reformisti“: Muhammad Chatámí

export revolúcie, súčasné iránské „reformy“ a nový *rahbar*: ©Alí Chamenei

radikáli: Maždúd Ahmadinedžád

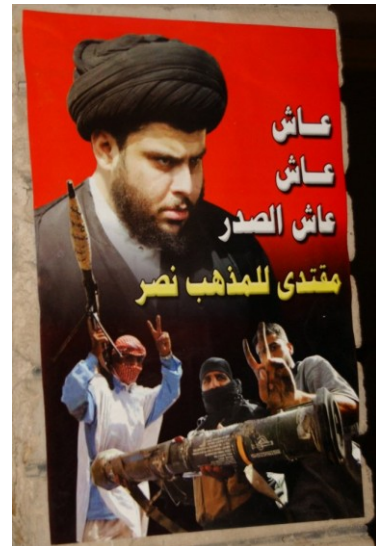
a „reformisti“: Mír-Hosseín Músáwí

Irak: Strana *Da'wa* (Muhammad Báqir as-Sadr)

veľký *ajatolláh* ^óAlí as-Sistání

Muqtadá as-Sadr a Maždího armáda

Libanon:

hnutie *Amal* a Músá as-Sadr (súčasný vodca: Nabíh Berrí), Muhammad Husajn Fadlalláh

Hizballáh

a Hasan an-Nasralláh

Pan-islamizmus a snahy o vytvorenie „celosvetovej islámskej ummy“

neo-salafija, neo-wahhábija, džihádí hnutia

Militantné radikálne islámske hnutia a svetová politika (Afganistan, Somálsko, Sudán, Bosna, Čečensko, atď.)

Usáma b. Ládín a hnutie *al-Qá'ida*

(ʿAbdulláh ʿAzzám, Ajman az-Zawáhiri, Abú Musʿab az-Zarqáwí).

ISLÁM A ZÁPAD, MUSLIMOVI A NA ZÁPADE

Západná recepcia islámu

Démonizace islámu - imaginácia vrz. fakty:

Vizuálne zdroje (obrazy, televízia, film)

Textové zdroje (tlač, knihy)

Vytváranie stereotypov v priebehu socializácie (vzdelávanie a tradícia, vizualizácia kultúry, selektívny obraz islámu v médiách, atď.)

Príklad: prorok Muhammad

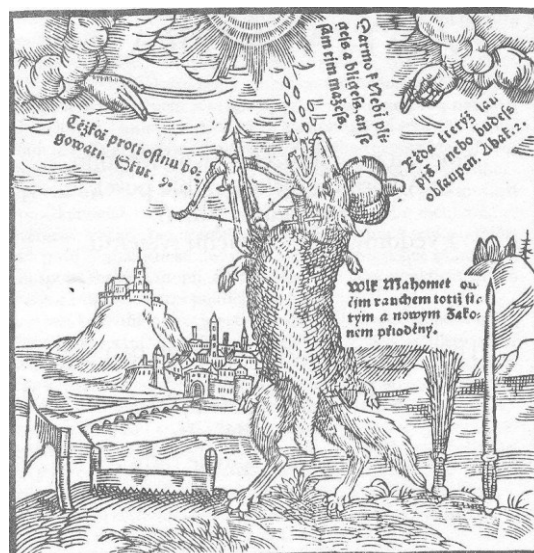
„Mahomet“ ako „falošný prorok“ a Antikristus

Fig. 11. Caricature de Mahomet, en marge d'une traduction latine du Coran. Manuscrit de la Bibliothèque de l'Arsenal, 1162.

Dante: *Božská komédia* Inferno XXVIII, 19-42

Václav Budovec z Budovca: *Antialkorán*

Muhammadove obrazy na Západe

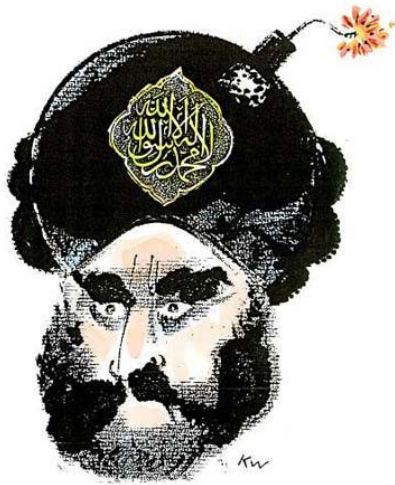

Karikatúry v *Jyllands-Posten*

Muhammed

Jyllands Posten Denmark

Kurt Westergaard

Muhammed

Jyllands Posten Denmark

Rasmus Sand Høyer

„medzinárodný boj s terorizmom / islámsky terorizmus“, „bezpečnostná politika“ a „ríša zla“.
USA, Izrael, Palestína a pod.

Xenofóbia a islamofóbia vrz. multikulturalismus (napr. Geert Wilders: *Fitna*)

Kauza minaretov vo Švajčiarsku
a „burky“ vo Francúzsku

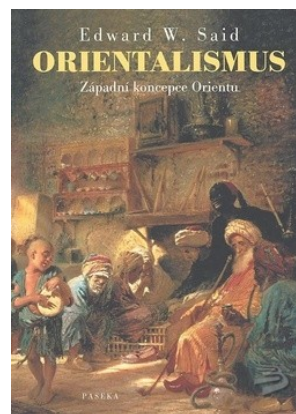

Prenášanie predsudkov

Teórie islámsko-západných vzťahov:

Orientalismus a Edward W. Said

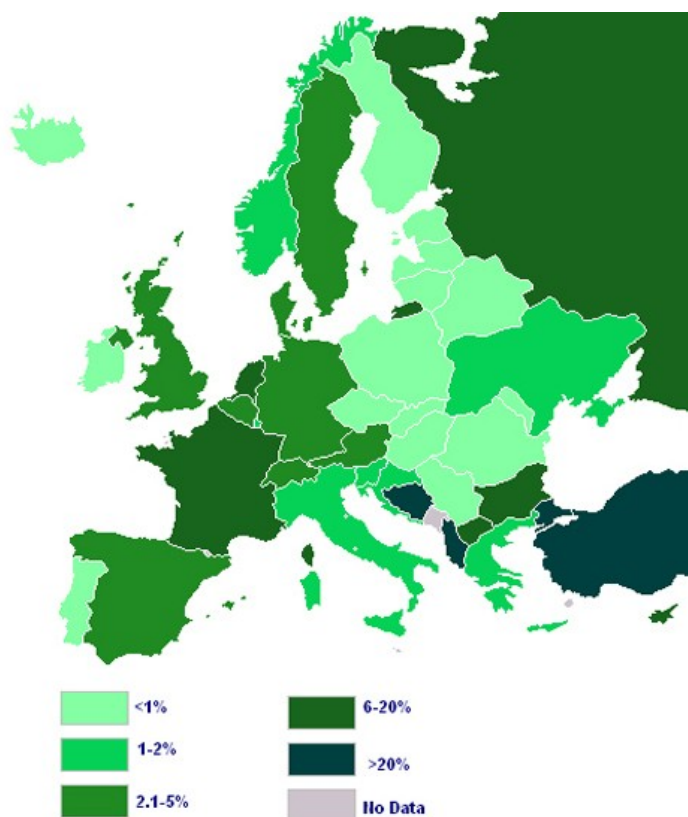

„Střet civilizací“ a Samuel P. Huntington

Islám a muslimovia vo Veľkej Británii, vo Francúzku, v Nemecku a inde, „džihádisti“ (napr. Abú Qatáda al-Filastíní) a Euro-islám (Táriq Ramadán).

Muslimovia v Európe

53 miliónov (7.2%)
z toho v EU
16 miliónov (3.2%)

Islám v Československu v ČR a SR

1934 - vzniklo prvé združenie muslimov v Československu.
1991 - Ústredí muslimských náboženských obcí.
1998 - prvá mešita v ČR v Brne.
2004 – v ČR islám oficiálne registrované náboženstvo.

Počet muslimov v ČR 4000 – 10 000.

Problémy s registráciou v SR
Islámska nadácia v SR

Počet muslimov v SR 1 500 – 4 500.

Islám v ČSR (Muhammad °Abdulláh Brikcius, Muhammad °Alí Šilhavý) ČR (Muníb Hassan ar-Ráwí) SR (Muhammad Safwán Hasna) v Strednej Európe.

